

PREGÓ DE LA FESTA MAJOR DE SANT PERE

Reus 24 de juny de 2004

Jordi Bacaria i Colom

Benvolguts

Sr. Alcalde

Senyores i senyors Regidores i Regidors de la ciutat

Ciudadanes i ciutadans de Reus

Els agraeixo en primer lloc a tots vostès, doncs em sento molt honorat de ser aquest any el Pregoner de la Festa Major. I els agraeixo aquest honor, perquè soc un reusenc com tots vostès, amb la diferència que jo fa trenta anys que no visc a Reus. Vostès reusencs de naixement o d'acollida, viuen a Reus cada dia. Jo el porto al cor i per dir-ho més tècnicament, el porto imprès en el meu codi genètic.

És així, perquè els primers anys els vaig viure en aquesta Plaça del Mercadal. Concretament a la cantonada del carrer Jesús a l'altra costat de la torreta bombardejada de la casa Navàs. Des del balcó vaig aprendre moltes coses i la vida de la Plaça em va copsar i segurament em va ajudar més endavant a comprendre la complexitat de les relacions econòmiques, veient el comerç que es generava en els seus voltants. Quelcom que un sociòleg italià ha anomenat la "formació social del mercat". És a dir, l'intercanvi comercial basat en una realitat social que a la vegada nodreix l'intercanvi, la competència, la innovació i el creixement. No hi ha economia sense comerç, no hi ha comerç sense intercanvi, no hi ha intercanvi sense una complexitat de relacions socials i inter-culturals. L'intercanvi és alhora de bens i serveis, de treball, de coneixement i de cultures. No hi ha progrés sense intercanvi, no hi ha intercanvi sense pau social. No hi ha intercanvi sense una societat oberta (per utilitzar el concepte del filòsof Karl Popper). No hi ha intercanvi sense una societat de acollida, i sense regles que ordenin la convivència d'aquesta societat.

Per això, gràcies a la meva vivència de la plaça del Mercadal crec que vaig entendre més fàcilment el concepte de la mà invisible de Adam Smith. Sempre al estudiar el mercat he recordat el tràfic de la plaça, de les arrabals, dels hostals, on els animals, els traginers i el "genero" compartien el mateix espai. Recordo els carros i camions vells curullts de mercaderies i tot un món de sons incrustats a la memòria. Els transports de vi, el sacseig dels telers, les trencadores d'avellanes i la botiga de l'avi al carrer Galera.

En el exercici intel·lectual que és la meva feina, també vaig comprendre que no hi ha mercat que funcioni sense regles, sense institucions polítiques i civils, i que aquestes institucions no s'improvisen, ja que són fruit de dissenys acurats que el temps i la eficàcia del seu funcionament conformen, mitjançant el consens i la participació ciutadana. En tots els mercats de la Mediterrània podem veure al llarg de la història, que a la mateixa plaça coexisteixen el mercat i les institucions de govern.

No sols vull parlar del mercat a vegades tant mal interpretat i darrerament objecte d'atac per part dels contraris de la globalització. També vull parlar de la convivència i la migració. D'emigració, perquè molts reusencs hem emigrat i no hagués estat possible sense que altres societats ens acollissin. D'immigració, ja que Reus, com totes les societats vives i dinàmiques atrauen immigrants. Si les ciutats i pobles no atrauen immigrants, no prosperen, no creixen, i moren d'inanició. Si les societats atrauen però no tenen mitjans d'acollida o integració, o es va vers el conflicte, o es va vers la segregació (que no és més que el conflicte ajornat). En els dos casos una pèssima solució.

Estem a la Festa Major, és el moment de anar darrera els Gegants. ¿Que hi veiem en els

Gegants? Hi veiem representats a personatges, parelles (diguem reagrupament familiar) procedents de països llunyans i d'ètnies diferents, junt amb els personatges més de casa nostra. Està clar que originalment representaven una visió molt etnocèntrica del món, més pròpia de segles pretèrits i colonials. Però en qualsevol cas estan aquí integrats a la nostra Festa Major, com haguessin esperat dècades per donar la benvinguda a les persones immigrants que arriben d'altres contrades i avui són conciutadans nostres.

També vull parlar dels il·lustres reusencs que han migrat i del nostre veïnatge amb el nord d'Àfrica. I ja que m'ha tocat viure a Mèxic en els darrers quatre anys, més concretament dels reusencs que han tingut alguna relació amb el triangle Reus-Mèxic-Magreb. És de tots conegut el famós triangle dels mercats de "*Reus, Paris i Londres*" que ens atorga una dimensió molt Europea. Però no podem oblidar la relació Atlàntica-Mediterrània, que també és molt actual. Dels reusencs que han tingut relació amb el Nord d'Àfrica, destaquen els creadors, Fortuny amb les seves pintures i Gaudí, que el 1892 finançat pel Marques de Comilles, va fer un projecte de catedral pels franciscans de Tànger inspirat per l'arquitectura bereber dels pobles de les muntanyes de l'Atlas. Diuen que si s'hagués construït estaria per davant la Sagrada Família.

Dels reusencs exilats-migrants del triangle Reus-Mèxic-Magreb, he de citar a Josep Andreu Abelló (demano disculpes a Montblanc per aquesta apropiació). Andreu Abelló primer s'exilià a Mèxic, i el 1949 s'instal·là a Tànger amb accent mexicà i forma part del grup de catalans que va contribuir al desenvolupament econòmic d'aquella ciutat i és reconegut el seu esforç en vincular Tànger a l'economia Mediterrània. Malgrat breument, no podia deixar de referir-me a aquesta especial relació, de exili i immigració dels catalans cap el nord d'Àfrica i també d'aquells catalans que han viscut l'exili i la emigració a Mèxic. Per això el record per Josep Andreu Abelló en la seva condició de advocat, empresari, polític tant vinculat a Reus i també emigrant que retornà a la seva terra, havent contribuït al desenvolupament econòmic de les terres d'acollida.

També citaré un "*producte*" en aquesta relació Reus-Mèxic-Magreb: L'oli. Us puc ben dir, com es gaudeix de trobar ben comercialitzat a les prestatgeries dels supermercats mexicans, l'oli de una empresa de Reus. Tota empresa té un empresari i en aquest cas Antoni Pont fa perfectament la connexió Reus-Mèxic-Magreb i arriba fins hi tot al Pacífic a Califòrnia, tot un exemple de globalització. I cal dir, per no deixar ningú sense mèrits, que no és la única empresa reusenca que està en el mercat mexicà i que altres reusencs i gent del camp fan i han fet pàtria des de Mèxic.

No puc deixar de citar en aquesta relació al General Prim. Joan Prim i Prats, va tenir relació amb el Nord d'Àfrica. La campanya militar d'Àfrica del 1859-60 en la que Prim va ser el general més distingit, jo no la posaria d'exemple avui, com la millor manera de tenir relacions amb els nostres veïns. Però en el Segle XIX, el general Prim va fer de manera brillant la tasca que li va correspondre per a la època. I fou gràcies al prestigi militar que adquirí, que al general Prim se li va encarregar seguidament una altra tasca militar a Mèxic el 1861-62 que va portar de manera molt diferent, però amb la mateixa capacitat.

A la Ciutat de Mèxic, hi ha un carrer que porta per nom "General Prim". El carrer fa cantonada amb el Passeig de la Reforma, el més important de la ciutat. Per què el general Prim té un carrer a la Ciutat de Mèxic malgrat ésser un general invasor? Doncs sens dubte per la bona relació que el general Prim va tenir amb el president Benito Juárez i per la seva capacitat diplomàtica en resoldre el conflicte, basat en un bon coneixement de Mèxic. Prim estava casat amb una mexicana, la Sra. Francisca Agüero. En aquest context i anys després de haver estat Governador General a Puerto Rico, va encapçalar la expedició de l'exercit espanyol que formava part de la Aliança amb França i Gran Bretanya que va envair Mèxic a

l'any 1861. L'ultimàtum d'aquest països que justificava la invasió, era què Mèxic havia deixat de pagar: "*deutes sagrats i reconegudes pels tractats*". Sempre hi ha alguna bona excusa econòmica-religiosa per una intervenció militar.

Al arribar les esquadres de la Aliança a Veracruz, el desembre de 1861 i el gener de 1862, és a dir, l'esquadra espanyola amb el General Prim, que junt amb les angleses i franceses, aplegaven més de 9000 homes, Benito Juárez va comprendre que no tenia possibilitats d'enfrontar-se als exèrcits de les tres potències i va intentar resoldre el tema diplomàticament, ordenant que no s'obris foc contra els invasors. El 19 de febrer van signar el Tractat de *La Soledad*, pel qual els aliats podrien avançar a l'interior del país per protegir-se de les malalties tropicals que els delmaven a la costa de Veracruz. Els francesos es van establir a Tehuacan (prop de Puebla), els anglesos a Córdoba i els espanyols a Orizaba. En aquestes setmanes, Prim per la seva avantatge en la llengua, el coneixement de Mèxic i la seva capacitat política i estratègica, va liderar la Aliança, amb el suport dels anglesos i desconcert els francesos, malgrat més tard aquests van estar contrariats perquè l'actitud de Prim minvava els plans expansionistes de Napoleó III. Doncs el mes de març de 1862 van arribar més de 4000 soldats francesos amb la clara intenció d'establir la monarquia de Maximilià a Mèxic. El 9 d'abril els representants espanyols i anglesos al veure que França no respectava el Tractat de La Soledad van trencar l'Aliança. Prim va informar a O'Donell de la seva decisió de no seguir la estratègia francesa de "d'entronitzar la dinastia de la casa d'Àustria", però el principal motiu per retirar-se era que considerava convenient pels interessos espanyols, no entrar en controvèrsia amb els anglesos i nord-americans.

No sabem que hagués passat, si Prim amb els més de 6000 soldats de la esquadra espanyola (pràcticament la meitat dels efectius), hagués fet costat a Napoleó III. Hagués aconseguit consolidar la monarquia de Maximilià a Mèxic canviant el curs de la història?. En qualsevol cas, Prim va considerar que no convenia als interessos espanyols: Pels seus principis liberals?, per què anticipava el fracàs de la intervenció?, o per què no convenia deixar Mèxic en mans dels monàrquics francesos amb la contribució espanyola? Sembla versemblant, que Prim hagués pogut aprofitar el seu liderat, contactes i suport mexicà, per manar a Mèxic, i en canvi es va retirar, doncs era partidari de una solució política. Segur que va comprendre la totalitat de l'estratègia política futura, en lloc de la més simple militar a curt termini. A la segona meitat del Segle XIX, els Estats Units es començaven a configurar com un actor decisiu al món ja que s'estava decidint des de la primera meitat del Segle XIX el dilema entre lliurecanvisme i mercantilisme. El proteccionisme mercantilista, recolzat com a antic ordre per les monarquies europees i que tant de mal ha fet al nostre país.

El general Prim coneixedor de Mèxic, va anticipar que la monarquia que volien establir els francesos no s'aguantaria quan faltés el suport de l'exèrcit intervencionista francès, ja que els mexicans no acceptarien un governant estranger. Prim va retirar les tropes espanyoles i aquesta acció va ser posteriorment censurada pel Senat d'Espanya, que va atacar a Prim, atribuint-li interessos personals en la qüestió mexicana.

El 19 de juny de 1867 Maximilià va ser afusellat pel govern republicà de Benito Juárez després de la derrota deguda en gran part a la retirada i fracàs de l'exercit francès. Prim va tenir raó, l'exercit francès només va ser amo del terreny que trepitjava. El Govern d'Espanya va ser un dels primers en establir relacions amb el govern de Mèxic. El general Prim quan ja era cap del govern espanyol, resultat de la revolució liberal i del derrocament de Isabel II al 1868, va escriure el 6 de juliol de 1869 al president de Mèxic dient-li:

"desde el momento mismo en que triunfó la Revolución española, mi pensamiento constante, mi más vehemente deseo ha sido restablecer las interrumpidas relaciones entre esta República tan dignamente presidida por V.E."

El president Juárez li va contestar el 16 d'agost del mateix any:

"El Gobierno de México tiene la mejor disposición para restablecer sus relaciones de cordial amistad con España, reconociendo al Gobierno que el pueblo español ha constituido..."

La carta de Prim a Juárez, estava escrita en espanyol, però segur que amb accent reusenc del qual presumia. Explica el periodista Carles Sentis, que quan la reina Isabel va retreure a Prim que no havia perdut el seu accent, li va contestar "*Señora, lo que me preocuparía es que me lo reprocharan en Reus*". Malgrat hi ha varies versions d'aquesta anècdota, totes expressen la catalanitat i sentiment reusenc de Prim.

Abans de deixar Mèxic i la seva història, citaré una frase famosa del president Benito Juárez que a Mèxic tot-hom coneix: "*El respeto al derecho ajeno es la paz*". Es convenient no oblidar aquesta frase de Juárez.

Ara que al Segle XXI la situació al món és complicada, però ni més ni menys que en el segle XIX o XX, és important recordar en totes les nostres actuacions, individuals i institucionals, que la pau és el respecte al dret dels altres. Altres que poden ser veïns propers o llunyans, i que per assolir la pau ens devem respecte mutu.

Avui comencem a celebrar les festes en honor de Sant Pere, de Galilea, emigrant palestí a la capital de l'imperi romà. No oblidem que d'aquest fet migratori, en neix una religió i una cultura que avui predomina en els valors occidentals i d'Europa. Però no és la única religió, ni l'origen exclusiu dels valors de Europa, que estan influïts sens dubte per les tres religions monoteïstes que a més tenen el mateix origen. El patriarques Abraham, Isaac i Jacob, enterrats a Hebrón (Cisjordania), són patriarques venerats per les religions cristiana, judaica i islàmica. A Jerusalem, sobre la pedra que Abraham va ofertar el sacrifici del seu fill Isaac (Genesis 22:2-19) i el rei David va construir un altar a Deu (II Samuel 24:18-25) i Salomó va edificar el Temple Jueu, avui hi ha la mesquita del Domo de la Roca, ja que sobre aquesta mateixa roca, diu la tradició islàmica que Mahoma, muntant a cavall, va ascendir una nit al cel. Encara es pot veure la petjada a la roca i la empremta de la mà de l'àngel Gabriel que va subjectar la roca.

A Reus, estem voltats de pobles que porten inequívocs noms d'origen àrab, Almassara, Aleixar, Alcover, (per no anar més al sud dels Països Catalans), amb influències culturals molt fortes, la mateixa paraula "Alcalde" entre altres per no anar més lluny. Malgrat aquest llegat del nostre país, per què ens volen fer creure la falsa i perillosa idea, que els valors provenen de una sola religió? Almenys, avui podem dir que el text del Tractat de la Constitució per a Europa aprovat la setmana passada pels caps de govern i d'Estat dels 25 països membre de la Unió Europea, ha introduït un concepte prou ampli per no excloure a ningú.

No he vingut a parlar de religions però sí dels seus conflictes i dels xocs de cultures. I sobretot del respecte al dret dels altres i a la seva religió. En aquest cas, la pau és el dret aliè a la pregària en la religió lliurement escollida. No es val fer trampa i dir que, com hi ha fonamentalistes i radicals que justifiquen els actes terroristes s'han de limitar els drets de les persones a seguir els seus preceptes religiosos: El dret aliè és la pau.

Així doncs, en aquesta situació complexa que vivim, a cada institució li correspon una funció concreta. A la Unió Europea la de desenvolupar una política migratòria comuna i control de les fronteres exteriors de manera coordinada entre els Estats de la UE i col·laborant amb els Estats dels quals venen els immigrants. Els governs europeus han de fer les lleis migratòries i d'acollida adequades a les especificitats de cada nació, i han de portar el control de les normatives dels mercats laborals. Als governs de les ciutats des de les seves competències polítiques els correspon respectar i fer respectar el dret aliè, i la convivència ciutadana, amb el suport i consens de la societat civil.

Si parlem d'immigració avui a Reus, el percentatge d'immigrants és inferior al de la resta de

l'Estat i molt per sota dels països de la UE amb més atracció migratòria [A l'Estat espanyol un 1,5% sobre la població total és estrangera de fora de la UE, de la qual la meitat són nord-africans. Mentre que a països com Alemanya i França els percentatges són del 7% i 4% respectivament]. Quin és el problema?. Doncs principalment la velocitat de l'arribada d'immigrants i la dificultat i la manca de preparació per absorbir des d'un punt de vista social l'impacte. El problema, no és quantitatiu, és més de percepció per la seva localització i concentració. Hom pot pensar que és l'anomenat "xoc de cultures".

Però el xoc de cultures és evitable si hi ha polítiques i comportaments que l'impedeixin. La primera solució és la educació en la tolerància. Aquesta solució té efectes més a llarg termini, però s'ha d'emprendre amb força. No només a les escoles, sinó també a les famílies que són les principals responsables de la educació. Però el problema de l'educació en la cultura de la tolerància, va més enllà del problema de la immigració, i els mestres ho saben bé. També cal recordar, que ha anat de ben poc, que no s'imposés l'ensenyament obligatori de la religió catòlica a les escoles. Mentre a França estan en conflicte per la defensa laica i republicana, que prohibeix els signes religiosos individuals a les escoles públiques, aquí hem estat a punt de crear el conflicte en el sentit contrari, el de la obligació que comporta des dels estaments públics, d'afectar els drets més individuals.

A Europa hi ha diferents models d'integració o d'assimilació dels immigrants. Diguem per simplificar, que el model anglosaxó assimila malgrat segrega i respecta per damunt de tot els drets individuals. El model francès integra sota el principi de les llibertats públiques republicanes, per damunt de les llibertats individuals. El model alemany considera al immigrant, com un treballador estranger "convidat" temporalment. Els models estan canviant, ho hem vist recentment a Irlanda, en la posició més restrictiva en una nació tradicionalment emigrant. ¿Quin és el nostre model?. No ho sabem massa bé. El canvi ens ha superat. Podem tenir un sol model al conjunt de l'Estat? Segurament no. De la mateixa manera que a la Europa de la diversitat no hi ha un sol model, tampoc té perquè haver-hi un sol a l'Estat espanyol.

Podem veure el tema des d'una altra perspectiva. Les remeses que els immigrants del món envien als seus països d'origen, equivalen al 90% de la inversió directa estrangera d'aquests països. Aquestes remeses moltes vegades van a consum, però moltes vegades també són per a inversió. Vol dir que si les economies dels països d'origen dels migrants creixen gràcies a la inversió, sota determinades condicions la emigració també disminuirà. Però pels que volen que la immigració baixi a qualsevol preu, cal dir que només baixarà si la nostra economia va malament. I aquest seria el pitjor remei, doncs tots hi perdríem. No són sols les transferències monetàries les que importen, també hi ha les transferències de coneixement. El coneixement i les maneres de viure també es transfereixen quan els emigrants tornen als seus països d'origen. No hem d'oblidar que la migració és un projecte de vida i que l'objectiu final és tornar a casa, malgrat la majoria de vegades les segones i següents generacions es queden. Per això és tant important la bona acollida en tots els sentits, en la integració, en la educació, en la cultura i en el respecte aliè.

No he volgut fer un Pregó moral, sinó utilitarista que vol dir la recerca de la felicitat. Les bones maneres, la educació, la tolerància, per damunt de tot és, egoisme intel·ligent, és una actitud productiva que han de tenir les institucions polítiques i civils que persegueixen l'objectiu del benestar. Per això Reus que ha estat sempre ciutat d'emigrants i d'immigrants, ha de actuar perquè mai hi hagi discriminació de cap mena: ni ètnica, ni religiosa, ni cultural, ni social, ni política.

He posat l'exemple del nostre general i gran polític, estrateg global des del Mediterrani fins l'Atlàntic. He citat els reusencs exiliats i emigrants que amb catalans i espanyols van

contribuir a l'enriquiment cultural de Mèxic. He parlat de les nostres empreses transnacionals Mediterrànies i Atlàntiques. I aquest és el meu pregó, quasi el meu prec, que clouré amb les paraules que el Sr. Kofi A. Annan, Secretari General de les Nacions Unides, ha dit al Parlament Europeu el 29 de gener de 2004:

Una de les proves més importants que tindrà la Unió Europea ampliada en els propers anys i en les dècades properes, és, com abordar els reptes de la immigració. Si les societats europees responen de manera adequada, la immigració les enriquirà i enfortirà. Si no és així, els resultats poden ser el descens del nivell de vida y la divisió social.

És la Festa Major, el moment de la convivència. Tots i estem convidats sense exclusions!

Donem pas a la rauxa, sense deixar massa lluny el seny i la reflexió!

Seguim el Gegants i veiem en ells el que són, dones i homes de tot el món que conviuen amb nosaltres!

Visca la Festa Major.

Visca Reus.